

ဒူးရင်းသီး

(က) ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

၁။ ဒူးရင်းသီး၏ အင်္ဂလိပ်အမည်မှာ DURIAN ဖြစ်ပြီး ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ *Durio zibethinus* ၊ မျိုးရင်းအမည်မှာ BOMBACEAE ဖြစ်ပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှတစ်ခွင်တွင် ဒူးရင်းသီးကို သစ်သီးများ၏ဘုရင် (King of Fruits) အဖြစ် တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။ ဒူးရင်း (Durian) ဆိုသည့်စကားလုံးသည် မလေးဘာသာ (Duri) ဆိုသည့်စကားရပ်မှ ဆင်းသက်လာသည့် အခေါ်အဝေါ်ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီစာဒူးရင်းသီးကို အသီး၏အရသာကြောင့် ကြိုက်နှစ်သက်သူများရှိသကဲ့သို့ အသီး၏ ပြင်းပြသောအနံ့ကြောင့် မစားသုံးလိုသူများလည်းရှိပါသည်။ ဒူးရင်းသီးကို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် အပူပိုင်းဒေသများအပါအဝင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများဖြစ်သည့် မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ထိုင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် အဓိကစိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ဒူးရင်းပင်၏ မူရင်းဒေသမှာ မလေးရှားကျွန်းဆွယ်ရှိ မိုးသစ်တောများနှင့် ဘော်နီယိုကျွန်းဆွယ်တို့ဖြစ်ပြီး ရှေးယခင်ကတည်းက အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအားလုံးသို့ပျံ့နှံ့ခဲ့ပြီး သီရိလင်္ကာနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အထိ ပျံ့နှံ့ခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ ဩစတြေးလျ၊ ဟာဝိုင်အီနှင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံတို့ကဲ့သို့သော အခြားဒေသများတွင်လည်း အနည်းငယ် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိကြပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင်အသိအမှတ်ပြု ဒူးရင်းသီးမျိုးစိတ်ပေါင်း (၃၀) ကျော်ရှိသော်လည်း မျိုးစိတ် (၉) မျိုးကိုသာလျှင် စားသုံးနိုင်ပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ဒူးရင်းမျိုးပေါင်း (၁၀၀) ကျော်၊ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မျိုးပေါင်း (၃၀၀) ကျော်နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတွင် မျိုးပေါင်း (၂၀၀) ကျော်ရှိပြီး ဒေသမျိုးများကို နိုင်ငံအသီးသီးတွင်မှတ်ပုံတင်၍ စိုက်ပျိုးကြပါသည်။

၂။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးမှုများသောနိုင်ငံများမှာ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ် အချက်အလက်များအရ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းစိုက်ဧရိယာပေါင်း (၂၀၂,၅၁၂) ဟက်တာ အထိရှိလာပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် (၁၈၂,၁၅၆) ဟက်တာ ရှိခဲ့သောကြောင့် ယခင်နှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက စိုက်ဧရိယာ (၁၁.၁၈) ရာခိုင်နှုန်းခန့် တိုးလာခဲ့ပါသည် (TRIDGE, 2025)။ နှစ်စဉ် မေလအစောပိုင်းတွင် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးပွဲတော် (World Durian Festival) ကို ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချန်တာဘူရီတွင် ပြုလုပ်ကြပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးတန်ချိန် တစ်ဝက်ခန့်ကို ယင်းဒေသမှ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တင်ပို့ရောင်းချရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နေသည့် အဓိကနိုင်ငံများထဲမှ တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဒူးရင်းသီးအမြောက်အများ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအချက်အလက်များအရ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှုတွင် ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်လာသော ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စိုက်ဧရိယာ (၁၈၀,၀၀၀) ဟက်တာမှ ဒူးရင်းသီးထွက်ရှိမှု မက်ထရစ်တန် (၁.၅) သန်းထွက်ရှိခဲ့ပါသည် (Fresh Plaza, 2026)။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် လက်ရှိတွင် ဒူးရင်းသီး စိုက်ဧရိယာ (၉၀,၀၀၀) ဟက်တာကျော် စိုက်ပျိုးထားရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းထားပြီး အထူးသဖြင့် စားအုန်းဆီ စိုက်ခင်းဟောင်းများကို ဒူးရင်းစိုက်ခင်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးလာကြပါသည်။ ယင်းစိုက်ခင်းများမှ နှစ်စဉ် ဒူးရင်းသီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၅၅၀,၀၀၀) ခန့်အထိထွက်ရှိသည်ဟု တွက်ချက်ထားပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင်ဈေးကောင်း၍ လူကြိုက်အများဆုံး မျိုးစိတ်များဖြစ်သည့် မူစ်ကင်း (Musanking) နှင့် Black Thorn များစိုက်ပျိုး၍ အဓိက

တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်(Fresh Plaza,2026)။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးဇုန်များ၍ ထုတ်လုပ်မှုများသော်လည်း ပြည်ပ တင်ပို့မှုထက် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု မြင့်မားသောနိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီး အဓိကစိုက်ပျိုးသည့် Davao မြို့ တွင် ဒူးရင်းစိုက်ဧရိယာ (၁၆,၀၀၀) ဟက်တာကျော် စိုက်ပျိုးထားရှိပြီး နှစ်စဉ် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၈၀,၀၀၀) ကျော် ထွက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါထွက်ရှိမှုသည် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းဒူးရင်းသီးထွက်ရှိမှု၏ (၇၈) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိပါသည် (Fresh Plaza,2026)။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင်လည်း ဒူးရင်းသီး အဓိကစိုက်ပျိုးသည့် Davao မြို့တော်တွင် နှစ်စဉ် ဒူးရင်းသီးအထိမ်းအမှတ်ပွဲတော် (Kadayawan Festival) ကို ကျင်းပကြပါသည်။

(ခ) ဒူးရင်းသီးသုံးစွဲမှုပုံစံနှင့် အကျိုးကျေးဇူးများ

၃။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဒူးရင်းသီးကို နိုင်ငံအလိုက် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုကြပြီး စားသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ အလှကုန်ပစ္စည်းများနှင့် အခြားသော စက်မှုထုတ်ကုန်များတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုကြပါသည်။ ဒူးရင်းသီးကို အဓိကအားဖြင့် အစားအသောက် ထုတ်ကုန်များတွင် အသုံးပြုကြပြီး ဒူးရင်းသီး ရေခဲမုန့်၊ ဒူးရင်းသီးခြောက်၊ ဒူးရင်းသီးဖျော်ရည်၊ ဒူးရင်းသီးအရသာကော်ဖီ၊ ဒူးရင်းသီးအရသာ ဝီစကီ၊ ဝိုင်နှင့် မုန့်အမျိုးမျိုးတွင် အနံ့အရသာများအဖြစ် ထည့်သွင်း၍လည်းကောင်း၊ ဒူးရင်းသီးအခွံနှင့် အခြားအစိတ်အပိုင်းများကို အိမ်သုံးပစ္စည်းများ ဖန်တီးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြပြီး အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဒူးရင်းသီးအခွံကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်မှုများ၌ အသုံးပြုကြပါသည်။ ဒူးရင်းသီး၏ ပြင်းပြသောအနံ့ကြောင့် အလှကုန်ပစ္စည်းနှင့် ကျန်းမာရေးထုတ်ကုန်များတွင် အသုံးပြုမှု အနည်းငယ်သာရှိပြီး ဒူးရင်းသီးအနံ့နှင့်ဆင်တူသည့် သင်းပျံ့သော သဘာဝမွှေးရနံ့ပုံစံမျိုးအဖြစ်သာ အနည်းငယ် အသုံးပြုကြပါသည်။ ထို့အပြင် အေးခဲထားသော ဒိန်ချဉ်များ၊ ကိတ်မုန့်များ၊ ဖျော်ရည်များနှင့် မစ်ရှင်များတွင်လည်း အနံ့အရသာများအဖြစ် ထည့်သွင်း၍ အသုံးပြုကြပါသည်။

၄။ ဒူးရင်းသီးမှာ အမျှင်ဓာတ် ကြွယ်ဝစွာပါဝင်နေခြင်းကြောင့် အူမကြီးလှုပ်ရှားမှုကို ကောင်းမွန်စေပြီး ဝမ်းမှန်စေနိုင်ခြင်း၊ အစာခြေစနစ် ကောင်းမွန်စေခြင်းနှင့် သီရားမင်းပါဝင်နေမှုကြောင့် အစာစားချင်စိတ်ကို တိုးစေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် လေပွခြင်း၊ ရင်ပူခြင်း၊ လေခံခြင်းများ ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ နှလုံးသွေးကြောဆိုင်ရာရောဂါများ ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ ဒူးရင်း၏အမျှင်ဓာတ်သည် သွေးတွင်းရှိ မကောင်းသော ကိုလက်စထရောကျဆင်းစေရန် ထောက်ပံ့ပေးပြီး နှလုံးသွေးကြောများကို ကျန်းမာစေနိုင်ခြင်းနှင့် အင်ဆူလင်တုံ့ပြန်မှုကို ကောင်းမွန်စေပြီး သွေးတွင်းသကြားဓာတ်ကို အကောင်းဆုံးထိန်းညှိပေးနိုင်ပါသည်။ ပိုတက်ဆီယမ်ကြွယ်ဝသည့် အသီးတစ်မျိုးဖြစ်သည့်အတွက် သွေးပေါင်ချိန်ကို အကောင်းဆုံးထိန်းညှိပေးပြီး သွေးတိုးရောဂါ ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း၊ သွေးကြောများကို ပြေလျော့စေပြီး ရုတ်တရက်နှလုံးရပ်ခြင်း၊ လေဖြတ်ခြင်းများ မဖြစ်စေရန်လည်း ကာကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ကယ်လိုရီပါဝင်မှုများခြင်းကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်မှာ အင်အားပြည့်ဝစေပြီး ကိုယ်အလေးချိန်တိုးစေရန် အကောင်းဆုံး အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။ ဗီတာမင် C ကြွယ်ဝစွာပါဝင်သဖြင့် ကိုယ်ခံအားကောင်းစေပြီး ကင်ဆာဖြစ်နိုင်ခြေကို လျော့ချပေးခြင်း၊

Polyphenols ပါဝင်နေမှုက ကင်ဆာဆဲလ်များ မကြီးထွားစေရန် ဟန့်တားပေးသလို ကင်ဆာဆဲလ်များကို တိုက်ဖျက်ပေးနိုင်ပါသည်။ ကယ်ဆီယမ်၊ ပိုတက်ဆီယမ်နှင့် မဂ္ဂနီဆီယမ်ကဲ့သို့ သတ္တုဓာတ်များ ပါဝင်နေမှုကြောင့် အရိုးသိပ်သည်းဆကို ကောင်းမွန်စေသကဲ့သို့ အရွတ်များကိုလည်း ကျန်းမာစေနိုင်ပါသည်။ သံဓာတ်နှင့် ဖောလိတ်ပါဝင်သဖြင့် သံဓာတ်အားနည်းပြီး သွေးအားနည်းရောဂါမဖြစ်စေရန် ကာကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဒူးရင်းသီးတွင် Tryptophan ပါဝင်သဖြင့် ဦးနှောက်ထဲမှ ဆီရိုတိုနင် ဟော်မုန်းထွက်ရှိစေပြီး သက်တောင့်သက်သာဖြစ်မှုနှင့် ပျော်ရွှင်မှုကိုခံစားရပြီး သွေးကြောတွင်း မယ်လ်လာတိုနင် ထွက်ရှိစေခြင်းကြောင့် ညဘက်တွင် ကောင်းမွန်စွာအိပ်ပျော်စေရန် အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။ အလှအပနှင့်ပတ်သက်၍ ကော်လာဂျင်ထွက်ရှိအောင်လှုံ့ဆော်ပေးပြီး ဆံသားနှင့် အသားအရေကို ကျန်းမာလှပစေနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများလည်း ရရှိစေပါသည်။

၅။ ဒူးရင်းသီးသည် အခြားသီးနှံများထက် အဆီဓာတ်နှင့် ကာဗွန်ဟိုက်ဒရိတ်ကြွယ်ဝသည့် သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် ကယ်လိုရီအများဆုံးပါသောသီးနှံဖြစ်ပြီး ဒူးရင်းသီးအသေးတစ်လုံးတွင် (၈၈၅) ကယ်လိုရီခန့် ပါဝင်သောကြောင့် ကိုယ်အလေးချိန် လျှော့ချနေသူများအနေဖြင့် ဆင်ခြင်စားသုံးသင့်ပါသည်။ ဒူးရင်းသီးသည် အပူစာဖြစ်သည့်အတွက် ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှု လွန်ကဲလျှင် လည်ချောင်းနာခြင်း၊ ဝမ်းချုပ်ခြင်း၊ ချွဲသလိပ်ထွက်ခြင်း၊ လေပွခြင်း၊ အစာအိမ်အောင့်ခြင်း၊ အော့အန်ခြင်းများခံစားရနိုင်သလို အချို့သူများတွင် ဓာတ်မတည့်ခြင်းများအထိ ဖြစ်စေနိုင်ပြီး အမဲသား၊ သိုးသား၊ ဂဏန်း၊ ကော်ဖီ၊ လိုင်ချီးသီး၊ ခရမ်းသီး၊ နွားနို့၊ Coke အချို့ရည်နှင့် အရက် အစရှိသည်များသည် ဒူးရင်းသီးနှင့်တွဲဖက်၍ မစားသင့်သည့် အစားအစာများဖြစ်ပါသည်။

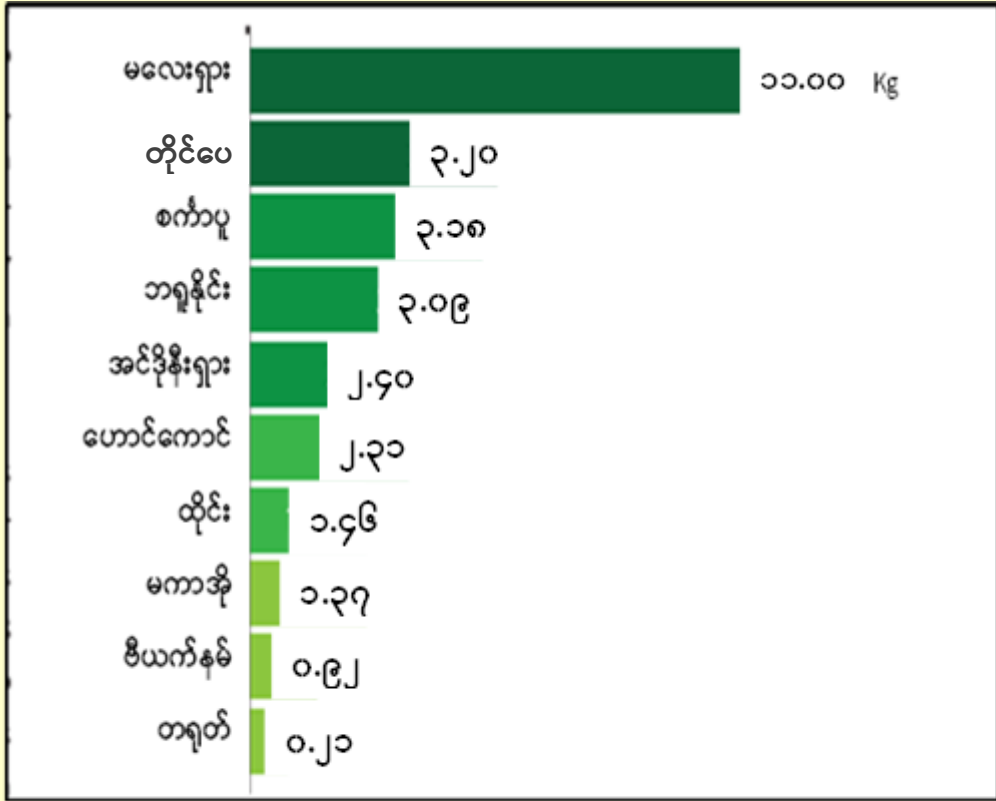

၆။ ဒူးရင်းသီး၏ အသားချိုချိုအောက်တွင်ရှိသည့် ဒူးရင်းသီးအစေ့တွင်လည်း အာဟာရဓာတ်များစွာပါရှိပြီး ကျန်းမာရေးအတွက် ကောင်းကျိုးများစွာရှိပါသည်။ ဒူးရင်းသီးအစေ့တွင် ကစီဓာတ်၊ အမျှင်ဓာတ်၊ ဇင့်၊ အဆီဓာတ်နှင့် ကယ်စီယမ်ဓာတ်များ ပေါကြွယ်ဝစွာပါရှိသည့်အတွက် စားသုံးသူများကို အင်အားပြည့်ဝစေခြင်း၊ အစာခြေစနစ်ကို ကျန်းမာစေခြင်း၊ ကိုယ်ခံအားကောင်းစေခြင်း၊ နှလုံးကျန်းမာစေခြင်း၊ သွေးတွင်းကိုလက်စထရောကျစေခြင်း၊ အရိုးနှင့်သွားများကို သန်မာစေခြင်းနှင့် သန်ကျစေနိုင်ခြင်း စသည့်ဓာတ်များလည်း ရှိနေပါသည်။ ဒူးရင်းသီးအစေ့ကို သဘာဝသန်ချဆေးအနေဖြင့် စားသုံးကြပြီး အစိမ်းစားပါက အန္တရာယ်ရှိနိုင်သော်လည်း ပြုတ်၍စားခြင်း၊ မီးကင်၍ စားခြင်းနှင့် ဟင်းအဖြစ်ချက်၍ စားသုံးလေ့ရှိပြီး ဆေးဖော်စပ်ရာတွင် အသုံးပြုခြင်းများလည်းရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဒူးရင်းစေ့ကို ဆပ်ပြာနှင့် အသားလှဆီကဲ့သို့သော လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့်အပြင် မုန့်အမျိုးမျိုးပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ဂျုံမှုန့်နှင့် ရောစပ်အသုံးပြုကြသည်။ ထို့အပြင် အစေ့မဲ့ဒူးရင်းသီးများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ရန်အတွက် သုတေသနပြုစမ်းသပ်ခြင်းနှင့် ကိုင်းဆက်မျိုးပွားခြင်း လုပ်ငန်းများတွင်လည်း အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ တနင်္သာရီနှင့် မြိတ်မြို့နယ်မှ ဒူးရင်းသီးအစေ့များကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ ဝယ်ယူလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် လမ်းခရီးဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲများကြောင့် တစ်ပိဿာလျှင် (၁,၀၀၀) ကျပ်မှ အများဆုံး (၄,၀၀၀) ကျပ်သာ ဈေးနှုန်းရရှိခဲ့ပါသည်။

ဒူးရင်းအစေ့ကို ပိဿာဖြင့် ဝယ်ယူခြင်းများရှိသကဲ့သို့ အစေ့ချင်းလိုက် ဝယ်ယူခြင်းလည်းရှိနေပြီး ဈေးနှုန်းမှာလည်း အချိန်နှင့်အမျှ အတက်အကျရှိနေပါသည်။ ဒူးရင်းသီးအစေ့များကို အဝယ်ဒိုင်ဖြင့် ဝယ်ယူသူများရှိသကဲ့သို့ ရပ်ကွက်အတွင်း လှည့်လည်ဝယ်ယူကြသည်အထိ ဒူးရင်းသီးပေါ်ချိန်နှင့်အတူ ဒူးရင်းသီးအစေ့ဈေးကွက်သည် ရာသီပေါ်ဈေးကွက်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဒူးရင်းသီး ပေါများစွာထွက်ရှိသည့် ရာသီချိန်တွင် ဈေးကွက်အတွင်း ဝယ်လိုအားထက် ရောင်းလိုအား ပိုမိုမြင့်တက်လာကာ ဒူးရင်းသီးအစေ့ဈေးနှုန်းများမှာ သိသာစွာ ကျဆင်းသွားလေ့ရှိပါသည်။

(ဂ) ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှုအခြေအနေ

၇။ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှုအနေဖြင့် အာရှဒေသတွင် ဒူးရင်းသီးအမြောက်အမြား ထွက်ရှိခြင်းကြောင့် ဒူးရင်းသီးစားသုံးသူ အများစုမှာ အရှေ့တောင်အာရှဒေသမှဖြစ်ကြပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံများတွင် မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊

ရင်းမြစ်: Plantations International
ပုံ (၂)၂၀၁၆ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ တစ်ဦးချင်း ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှုအခြေအနေ

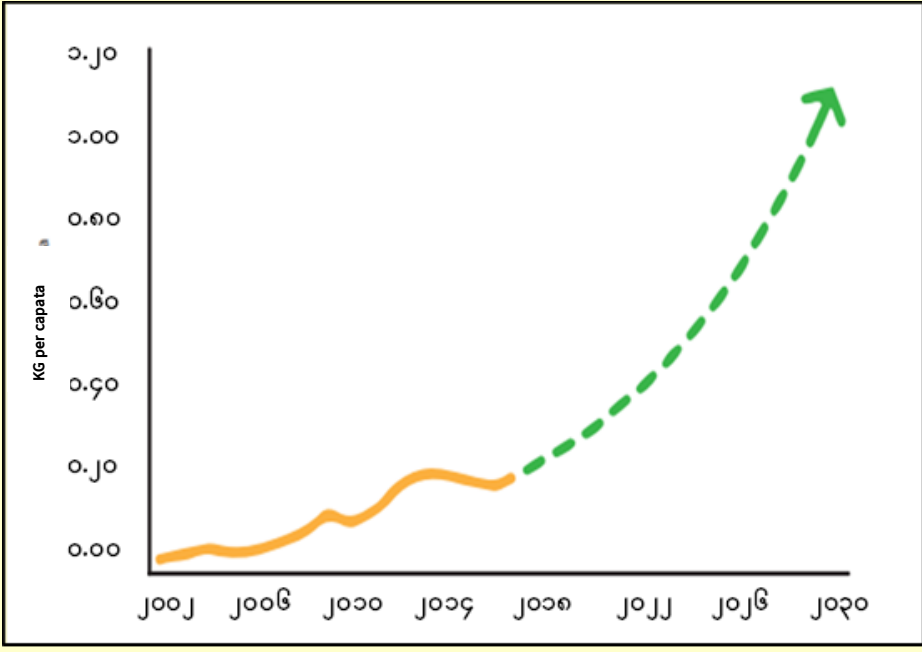
တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ပါဝင်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၏ အချက်အလက်များအရ တစ်ဦးချင်း ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံမှာ မလေးရှားနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ထိုင်း၊ စင်္ကာပူ၊ ဘရူနိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဟောင်ကောင်၊ ထိုင်း၊ မကာအို၊ ဗီယက်နမ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှု အများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ တွင်ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီးကို ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုအဖြစ် တွင်ကျယ်စွာ လက်ခံထားပြီး ဒူးရင်းသီး ပွဲတော်များ၊ စီးပွားရေးပြပွဲများတွင် အထင်ကရ အစားအစာ တစ်ခုအဖြစ် တန်ဖိုးထား အသုံးပြုကြသောကြောင့် ဒူးရင်းသီးကို ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ခံစားမှုအရ ပိုမိုအလေးထားကြသည်။ မလေးရှား နိုင်ငံ၏ တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှုသည် တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် (၁၁) ကီလိုခန့် စားသုံးပြီး ထိုင်း၊ စင်္ကာပူနှင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံတို့

သည် တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှုနှုန်း (၃) ကီလိုခန့်ဖြင့် ဒုတိယစားသုံးမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှုများသကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာသို့ ပြည်ပပို့ကုန်အဖြစ် ဦးစားပေး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သောကြောင့် နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ်ရှိနေပြီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကိုပံ့ပိုးသည့် အစိုးရမူဝါဒများ၊ အထောက်အပံ့များလည်း ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် မလေးရှားတွင် ဒူးရင်းသီး၏အနံ့ကြောင့် အများပြည်သူပိုင်နေရာများတွင် ဒူးရင်းသီး စားသုံးခြင်းကို ကန့်သတ်ထားပြီး အထူးသဖြင့် ဟိုတယ်များ၊ လေယာဉ်များ၊ ဘတ်စ်ကားများတွင် ဒူးရင်းသီးယူဆောင်ခွင့် မပြု ခြင်းအစရှိသည့် ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ထားပါသည်။ (ပုံ-၂)

၈။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုနှင့် တင်ပို့မှုအများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း အခြားသော ဒေသတွင်းနိုင်ငံ များထက် တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှု လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစားသုံးမှု လျော့နည်းခြင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး ဝယ်လိုအားမြင့်မားလာခြင်းနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိနေပြီး ပြည်ပသို့ အဓိကတင်ပို့မှုများသည့် နိုင်ငံစီးပွားရေး အတွက် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ်ရှိနေသည့် သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်စွာ ဝယ်ယူရခြင်း၊ ထိပ်တန်းဈေးနှုန်းဖြင့် ပြည်ပသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ဒူးရင်းသီးဈေးနှုန်း များမြင့်တက်လာပြီး ပြည်တွင်းစားသုံးသူများဝယ်ယူရန် အခက်အခဲများရှိနေခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ အဓိကတင်ပို့သည့် ထုတ်ကုန်များ ထဲမှ တစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားပြီး ပြည်ပသို့တင်ပို့လျက်ရှိသည့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းအဖြစ်လုပ်ကိုင်နေခြင်း စသည့်အချက်များကြောင့် စားသုံးမှုများ လျော့နည်းနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၉။ လက်ရှိအချိန်တွင် ဒူးရင်းသီးဝယ်လိုအား အများဆုံးဖြစ်နေသည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် တစ်ဦးချင်းစားသုံးမှုနှုန်းလည်း များလာ သည်ကိုတွေ့ရှိရပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် (၀.၂၁) ကီလိုရှိခဲ့ပြီး စားသုံးမှုနှုန်း မြင့်တက်မည်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားသောကြောင့် ၂၀၃၀ ခုနှစ်တွင် တစ်ဦးချင်း စားသုံးမှုနှုန်းသည် (၁.၁၁) ကီလိုအထိ ရောက်ရှိလာနိုင်ပြီး ကာလရှည်တွင် (၃) ကီလိုအထိ ရောက် ရှိလာနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ ပိုမို တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဒူးရင်းသီးတင်သွင်းမှု ပို၍များလာပြီး ဈေးကွက်တွင် ဈေးနှုန်းသင့်တင့်စွာဖြင့် အလွယ်တကူ ဝယ်ယူ

နိုင်သဖြင့် စားသုံးသူများ ပို၍အဆင်ပြေလျက်ရှိပါသည်။ ဒူးရင်းသီးသည် ဈေးနှုန်းကြီးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဂုဏ်ပကာသနအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ မင်္ဂလာပွဲများနှင့် အခါကြီးရက်ကြီးများတွင် လက်ဆောင်အဖြစ်လည်း ပေးလေ့ရှိကြပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စားသုံးသူများသည် လတ်ဆတ်သော ဒူးရင်းသီးများထက် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားသည့် ဒူးရင်းထုတ်ကုန်များကို ပို၍ကြိုက်နှစ်သက်ကြကြောင်းလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ (ပုံ-၃)

ရင်းမြစ်: Plantations International

ပုံ (၃) တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးစားသုံးမှုနှုန်း ခန့်မှန်းချက် အခြေအနေ

၁၀။ တရုတ်အကောက်ခွန်ဌာန၏ အချက်အလက်များအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၁.၅၆) သန်းခန့်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇) ဘီလီယံခန့် တင်သွင်းမှုရှိခဲ့သည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားစုစုပေါင်းတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသည် (၅၇.၄) ရာခိုင်နှုန်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် (၄၂.၁) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဖိလစ်ပိုင်၊ မလေးရှားနိုင်ငံတို့မှ (၀.၅) ရာခိုင်နှုန်း တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဝယ်လိုအားများနေခြင်းကြောင့် ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများနေသည့် အာဆီယံနိုင်ငံများက ပိုမိုစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်လျက်ရှိပြီး ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများမှ ပိုမိုတင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ခေတ်မီသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနည်းလမ်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာခဲ့ပြီး တရုတ်-လာအို မီးရထားလမ်းကဲ့သို့သော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး တိုးတက်လာမှုကြောင့် ဖြတ်သန်းချိန် သိသာစွာ လျော့ကျခဲ့ပြီး ဒူးရင်းသီးများကို တရုတ်နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ပို့ဆောင်ရာတွင် ပိုမိုလက်လှမ်းမီပြီး နိုင်ငံအတွင်းပိုင်းမြို့များသို့ ဒူးရင်းသီးများကို အချိန်တိုအတွင်း သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ခြင်းသည် ဝယ်လိုအားကို ပိုမိုမြှင့်တင်ပေးနေသည့် အကြောင်းအရင်း တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အာရှဒေသတစ်ဝှမ်းရှိ နိုင်ငံများသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးဝယ်လိုအား တိုးမြှင့်လာခြင်းနှင့်အတူ ဈေးကွက်ပိုမိုရရှိကောင်းမွန်လာခြင်းကြောင့် ပိုမိုတိုးမြှင့်၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်လာကြပါသည်။

(ဃ) ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး ကုန်သွယ်မှုနှင့်ဈေးကွက်အခြေအနေ

၁၁။ ဒူးရင်းသီးကုန်သွယ်မှုအတွက် သတ်မှတ်ထားသော HS Code မှာ ၀၈၁၀၆၀ ဖြစ်ပြီး ကုန်စည်အမည်ဖော်ပြချက်မှာ Fruits, edible; fresh, not elsewhere specified or included, durians ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၌ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှုသည် မက်ထရစ်တန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁.၃၇) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၀၃) ဘီလီယံရှိခဲ့ပြီး ဒူးရင်းသီးတင်ပို့သော နိုင်ငံပေါင်း (၂၇) နိုင်ငံရှိခဲ့ပါသည်။ အဓိကတင်ပို့လျက်ရှိသောနိုင်ငံများမှာ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်၊ ဟောင်ကောင်၊ မလေးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ချက်သမ္မတနိုင်ငံ၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်သွင်းမှုအနေဖြင့် နိုင်ငံပေါင်း (၆၁) နိုင်ငံရှိပြီး မက်ထရစ်တန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁.၆၈) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇.၃၃) ဘီလီယံရှိခဲ့ပါသည်။ အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိသော နိုင်ငံများမှာ တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ စင်္ကာပူ၊ ဘရူနိုင်း၊ မလေးရှား၊ တိုင်ပေ၊ ကိုရီးယား၊ အမေရိကန်၊ ထိုင်းနှင့် မကာအိုနိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး တင်သွင်းမှု၏ အဆင့် (၆၀) တွင်ရှိပြီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၁) တန်ခန့်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁,၀၀၀) ခန့် တင်သွင်းမှုရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၂။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်သွင်းမှုအများဆုံး (၁၀) နိုင်ငံ၏ တင်သွင်းမှုအခြေအနေများကို လေ့လာရာတွင် တိုင်ပေ၊ စင်္ကာပူ၊ ကိုရီးယား ၊ ဘရူနိုင်းနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့သည် တင်သွင်းမှုတန်ချိန်များပြီး တင်သွင်းမှုတန်ဖိုး လျော့နည်းနေသည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့လျော့နည်းနေခြင်းမှာ တိုင်ပေသည် ဗီယက်နမ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှသာ တင်သွင်းမှုရှိခဲ့ပြီး တန်ဖိုးသက်သာသော ဒူးရင်းအမျိုးအစားများကို တင်သွင်းမှုရှိနေခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုကြီးမားသည့် နိုင်ငံနှစ်ခုမှ အဓိကတင်သွင်း

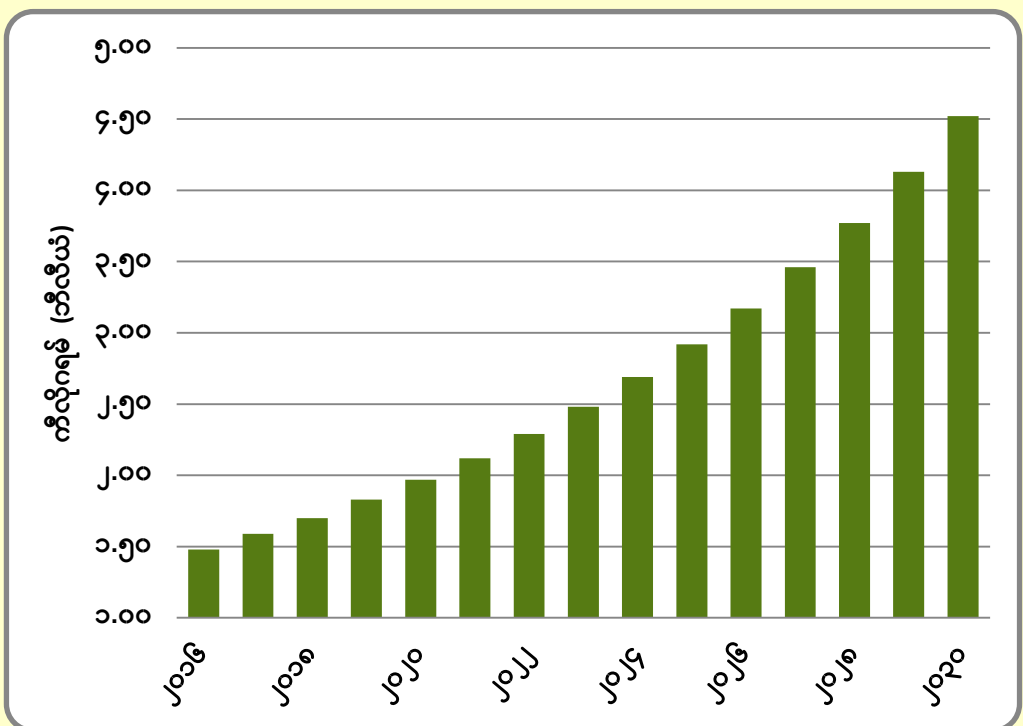
နေခြင်းကြောင့် ဈေးနှုန်းသက်သာနေခြင်း၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံသည် အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိသည့် မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံချင်းနီးကပ်စွာရှိသောကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်လျော့နည်းပြီး လေဆိပ်၊ သင်္ဘောဆိပ်များမှ တိုက်ရိုက်ဝယ်ယူနိုင်သဖြင့် တန်ဖိုးသက်သာစွာတင်သွင်းနိုင်ခြင်း၊ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းဒူးရင်းသီးထွက်ရှိမှုများပြီး ပြည်ပသို့ အဓိကတင်ပို့လျက်ရှိသောကြောင့် ပြည်တွင်းစားသုံးသူ ဈေးကွက်အနည်းငယ်အတွက် ဈေးနှုန်းသက်သာသော အမျိုးအစားများကိုသာ ဝယ်ယူတင်သွင်းမှုရှိနေခြင်း၊ ဘရူနိုင်းနိုင်ငံသည် အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိသည့် မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ပို့ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံချင်းနီးကပ်မှုရှိသောကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်သက်သာခြင်း၊ ဈေးနှုန်းသက်သာသော ဒူးရင်းသီးများကိုသာ တင်သွင်းမှုရှိပြီး စားသုံးသူဈေးကွက်လည်း သေးငယ်သောကြောင့် တင်သွင်းမှုတန်ဖိုး လျော့နည်းသည့်အပြင် နယ်စပ်ဒေသများမှ တင်သွင်းမှုရှိနေခြင်း၊ ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံမှ အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိပြီး Free Trade Agreement (FTA) ကြောင့် တင်သွင်းသည့် အခွန်နှုန်းသက်သာခြင်း၊ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်များရှိနေပြီး စားသုံးမှုဈေးကွက်လည်း သေးငယ်သောကြောင့် တန်ဖိုးလျော့နည်းနေခြင်းနှင့် ရေကြောင်းဖြင့် တင်သွင်းမှုများသောကြောင့် ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုးများ လျော့နည်းနေခြင်းများဖြစ်သည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ (ဇယား-၁)

ဇယား (၁) ၂၀၂၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး တင်ပို့မှု/ တင်သွင်းမှုအများဆုံး နိုင်ငံများ၏ အခြေအနေ

၂၀၂၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံများ				၂၀၂၄ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးတင်သွင်းမှု အများဆုံးနိုင်ငံများ			
စဉ်	နိုင်ငံ	တန်ဖိုး (USD သန်း)	တန်ချိန် (MT)	စဉ်	နိုင်ငံ	တန်ဖိုး (USD သန်း)	တန်ချိန် (MT)
၁။	ထိုင်း	၃,၈၁၇.၈၃	၈၅၇,၄၂၇	၁။	တရုတ်	၆,၉၉၂.၅၄	၁,၅၆၀,၃၈၉
၂။	ဗီယက်နမ်	၂,၉၇၄.၃၇	၄၃၅,၆၉၀	၂။	ဟောင်ကောင်	၂၂၂.၆၅	၅၃,၄၄၄
၃။	ဟောင်ကောင်	၁၆၅.၂၄	၄၀,၃၅၆	၃။	တိုင်ပေ	၂၄.၆၄	၈,၂၅၉
၄။	မလေးရှား	၄၀.၀၄	၂၂,၃၆၅	၄။	စင်္ကာပူ	၁၂.၈၆	၁၈,၅၂၄
၅။	ဖိလစ်ပိုင်	၃၀.၇၈	၁၆,၀၇၃	၅။	အမေရိကန်	၁၀.၇၀	၂,၃၆၄
၆။	အင်ဒိုနီးရှား	၁.၈၂	၅၉၁	၆။	ကိုရီးယား	၉.၉၀	၂,၃၈၄
၇။	ချက်သမ္မတနိုင်ငံ	၀.၈၂	၂၅	၇။	မကာအို	၉.၈၉	၁,၂၈၇
၈။	ကမ္ဘောဒီးယား	၀.၄၅	၁၁၇	၈။	ဘရူနိုင်း	၇.၃၃	၁၄,၂၆၁
၉။	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၀.၄၁	၂၂၇	၉။	မလေးရှား	၆.၄၆	၁၀,၅၆၃
၁၀။	ဂျာမနီ	၀.၃၈	၂၈	၁၀။	ထိုင်း	၅.၇၂	၁,၄၀၄

ရင်းမြစ် : ICT Trade Map

၁၃။ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီးကုန်သွယ်မှုအား ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုများအရ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီး ကီလိုဂရမ် (၁.၄၈) ဘီလီယံခန့် ကုန်သွယ်မှုရှိခဲ့ပြီး ၂၀၃၀ ခုနှစ်တွင် (၄.၅၂) ဘီလီယံခန့် ရှိလာနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားသောကြောင့် ဒူးရင်းသီးကုန်သွယ်မှုအနေဖြင့် သိသာစွာ တိုးမြှင့်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး တင်သွင်းမှုအများဆုံးနှင့် ကြီးထွားမှု အလျင်မြန်ဆုံးသော ဈေးကွက်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီးကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၇) ဘီလီယံခန့် ဝယ်ယူခဲ့သောကြောင့် ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး တင်ပို့မှု စုစုပေါင်း၏ (၉၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော် ဝယ်ယူလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ (ပုံ-၄)

ရင်းမြစ်: Plantations International

ပုံ (၄) ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၃၀ ခုနှစ်အထိ ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းသီး ကုန်သွယ်မှု ခန့်မှန်းချက်

၁၄။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး သစ်သီးဈေးကွက်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းရန် အတွက် လတ်ဆတ်ပြီး အရည်အသွေးမြင့်သစ်သီးများကို တင်သွင်းခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ သစ်သီးစိုက်ပျိုးသည့် တောင်သူ

များနှင့် ကုန်သည်များအတွက် ကောင်းမွန်သော ဈေးကွက်အခွင့်အလမ်းများကို ရရှိစေလျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန်ဌာန၏ အချက်အလက်များအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် သစ်သီးဝလံတင်သွင်းမှုပမာဏ မက်ထရစ်တန် ချိန် (၇.၅၂၄) သန်း၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၆.၈၅) ဘီလီယံ တင်သွင်းခဲ့သည့်အနက်မှ လတ်ဆတ်သော ဒူးရင်းသီး တင်သွင်းမှုသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၇) ဘီလီယံအထိရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၁.၅၆) သန်း ခန့်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၉၉) ဘီလီယံခန့် တင်သွင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ယခင်နှစ်ထက် ဒူးရင်းသီး တင်သွင်းမှု မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ တင်သွင်းမှုအများဆုံး သစ်သီးတစ်ခုဖြစ်နေပါသည်။ သို့ပါ၍ သယ်ယူပို့ဆောင်ချိန် တိုတောင်း သော အိမ်နီးချင်းတရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးဈေးကွက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာ ပါသည်။ နိုင်ငံအသီးသီးမှ ဒူးရင်းသီးရောင်းချသူများသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှုတိုးချဲ့ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိရာ အစား အစာဘေးကင်းရေးနှင့် အရည်အသွေးပိုင်းဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများအပါအဝင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှ ဒူးရင်းသီးများတွင် ခွင့်မပြုသည့်ဆိုးဆေး auramine O ကို စစ်ဆေးတွေ့ရှိပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံ သည် ၎င်းတို့၏ သွင်းကုန်စံနှုန်းများကို တင်းကြပ်ခဲ့ပြီး ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်တို့မှ ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များကို သတိထားစစ်ဆေးခဲ့ သဖြင့် တင်ပို့မှုကို သိသာစွာနှောင့်နှေးစေခဲ့ပြီး တင်သွင်းခွင့် ပိတ်ခံရခြင်းများလည်းဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၅။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့သည် နည်းပညာတိုးတက်မှုနှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့် များမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ပို့ကုန်စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် အလေးပေးဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ သည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၇၆) ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ ဒူးရင်းတန်ချိန် (၈၅၉,၁၈၃) တန် တင်ပို့နိုင်ခဲ့ပြီး ၎င်းတင်ပို့ မှုသည် စုစုပေါင်းသစ်သီးတင်ပို့မှုတန်ဖိုး၏ (၇၂.၉) ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့သောကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းလယ်ယာထွက်ကုန်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါတင်ပို့မှု၏ (၉၇.၄) ရာခိုင်နှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့လျက်ရှိပြီး ဟောင်ကောင်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ မလေးရှားနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့သို့လည်း တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အကောက်ခွန်အထွေထွေအုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC) သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့လျက်ရှိသည့် ထိုင်းဒူးရင်းသီးများတွင် အရောင်ဆိုးဆေး Basic Yellow 2 (BY2) ပါဝင်သည်ကို စစ်ဆေးတွေ့ရှိရသဖြင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် တင်ပို့ခွင့်ပိတ်ခြင်းများပြုလုပ်၍ စစ်ဆေးခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အပင်ပိုးမွှားကင်းရှင်းကြောင်း သက်သေခံလက်မှတ် (Phytosanitary Certificate-PC) အား ဒူးရင်းသီးသိုလှောင်ရုံ (၈) ခုသို့ ထုတ်ပေးခြင်းရပ်ဆိုင်းခဲ့ပါသည်။ အစားအစာလုံခြုံစိတ်ချရမှုစံနှုန်းများ မြှင့်တင်နိုင်မှုမရှိသည့် အချိန်ထိ ရပ်ဆိုင်းမည်ဖြစ်ပြီး ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှု အားလုံးကိုလည်း တရုတ်နိုင်ငံသို့မတင်ပို့မီ စစ်ဆေးမှုခံယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါအခက်အခဲများ ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် လတ်ဆတ်သောဒူးရင်းသီးများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့မတင်ပို့မီ BY2 စစ်ဆေးခြင်းများဆောင်ရွက်မည့် အသိအမှတ်ပြုဓာတ်ခွဲခန်းများ ပြင်ဆင်ထားရှိပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အညီ ပြုပြင်ဆောင်ရွက်၍ တင်ပို့မှုတိုးမြှင့်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

၁၆။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဒူးရင်းသီးတင်ပို့ရန် ပထမဆုံးခွင့်ပြုချက်ရရှိခဲ့ပြီး တရုတ်ဈေးကွက်သို့ ဒုတိယအကြီးဆုံး ဒူးရင်းသီးတင်ပို့ခဲ့သည့်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ် သစ်သီးဝလံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်အသင်း၏ အဆို အရ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီးတင်ပို့မှုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅) ဘီလီယံကျော် ရရှိရန်ရည်မှန်းထားပြီး ယခင်နှစ်ထက် တင်ပို့မှု ပိုမို တိုးမြှင့်လာစေရန် ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော သဘောတူ စာချုပ်အရ အေးခဲဒူးရင်းများကို တရားဝင်တင်ပို့ခွင့်ရရှိခဲ့သောကြောင့် လတ်ဆတ်သောဒူးရင်းသီးများ၏ ရာသီအလိုက် အကန့် အသတ်ဖြင့်တင်ပို့နိုင်မှုကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်အတွင်း အေးခဲဒူးရင်းတင်ပို့မှုမှာ ယခင်နှစ်ထက် ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့ ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ သစ်သီးဝလံတင်ပို့မှု အမြင့်ဆုံးကာလဖြစ်သည့် ဇွန်လတစ်လတည်းတွင် သစ်သီးဝလံနှင့် ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တင်ပို့မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁) ဘီလီယံနီးပါးရှိခဲ့သည့်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ဒူးရင်း သီး၏ အဓိကအားသာချက်အနေဖြင့် တစ်နှစ်ပတ်လုံး စိုက်ပျိုးရိတ်သိမ်းနိုင်သည့်အချက်ရှိနေပြီး အခြားနိုင်ငံများသည် ရိတ်သိမ်း

ချိန်အကန့်အသတ်ရှိနေသဖြင့် ဈေးကွက်ပိုမိုရရှိနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားကြပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၏ ပထမ (၁၀) လတွင် နှုးရင်းသီးတင်ပို့ခြင်းမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၃.၃၃) ဘီလီယံရရှိခဲ့ပြီး ယခင်နှစ်ကာလတူနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက (၁၀.၄) ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ကြောင်းသိရပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှ လတ်ဆတ်သော နှုးရင်းသီးများကို နိုင်ငံပေါင်း (၂၂) နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ထားပြီး အေးခဲနှုးရင်းများကိုလည်း နိုင်ငံပေါင်း (၂၃) နိုင်ငံသို့ တင်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့လည်း လတ်ဆတ်သောနှုးရင်းသီးတင်ပို့ရန် ညှိနှိုင်းလျက်ရှိနေပြီး တရုတ်ဈေးကွက်အပေါ် မှီခိုအားထားမှုကိုလျှော့ချရန်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအတွက် အခွင့်အလမ်းသစ်များဖွင့်ပေးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ နှုးရင်းသီးဈေးကွက်သည် အပြုသဘောဆောင်သော တိုးတက်မှုများရှိနေသော်လည်း နှုးရင်းသီးများတွင် Heavy Metals အလွန်အကျွံပါဝင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသောကြောင့် နှုးရင်းစိုက်ခြံနှင့် ကုမ္ပဏီအချို့ကိုရွေးချယ်၍ နှုးရင်းသီးတင်းသွင်းမှုများအား ရပ်ဆိုင်းသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC မှ အသိပေးခဲ့သည်များ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ယခုအခါ ဗီယက်နမ်အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များက မြေဆီလွှာစစ်ဆေးခြင်း၊ မြေဩဇာသုံးစွဲမှုပုံစံ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စနစ်တကျပြုပြင်မှုများလုပ်ဆောင်ပြီး GACC ၏ ပြန်လည်စစ်ဆေးမှုကို အောင်မြင်၍ တင်ပို့ခွင့်ပြန်လည်ရရှိပြီးနောက် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လမှစ၍ တင်ပို့မှုများ ပြန်လည်အားကောင်းလာခဲ့ပါသည်။

၁၇။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် မူစံကင်းကဲ့သို့ ပရီမီယံနှုးရင်းမျိုးကွဲများကို အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင် တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မလေးရှားမှ နှုးရင်းသီးပျော့ဖတ်နှင့် နှုးရင်းသီးအနှစ်တို့ကို တင်သွင်းခွင့်ရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အေးခဲထားသောနှုးရင်းသီးများ တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လမှစတင်၍ လတ်ဆတ်သော နှုးရင်းသီးများကို တင်ပို့ခွင့်ရရှိခဲ့ပြီး လေကြောင်းလိုင်းများမှတစ်ဆင့် ၃၆ နာရီအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံရှိ မြို့ကြီးများသို့ တိုက်ရိုက်ပို့ဆောင်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ ဤကဲ့သို့ လတ်ဆတ်သော မူစံကင်းကဲ့သို့ ပရီမီယံမျိုးကွဲအသီးများကို သဘာဝအရသာနှင့် အရည်အသွေးကို မပျက်ယွင်းဘဲ စားသုံးသူများလက်ဝယ်သို့ အမြန်ဆုံးတင်ပို့နိုင်ခြင်းသည် ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများကြားတွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို သိသိသာသာ မြင့်တက်စေခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားသည့် နှုးရင်းထုတ်ကုန်များသည် အလွယ်တကူ စားသုံးနိုင်ပြီး နှုးရင်းသီးအနံ့ ပြင်းစွာမရရှိသည့်အတွက် နှုးရင်းသီးအနံ့မခံနိုင်သည့် စားသုံးသူများအထိပါ ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ လတ်ဆတ်သောနှုးရင်းသီးများ တင်ပို့ရောင်းချရန် ပထမဦးစားပေး အခွင့်အရေးကို ရရှိထားသောကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမြင့်မားနေပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နှုးရင်းသီးတရားဝင်တင်ပို့နိုင်ရေး သဘောတူညီချက်များ ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သဖြင့် ဈေးကွက်ပိုမိုကောင်းမွန်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် နှုးရင်းသီးတန်ချိန် စုစုပေါင်း (၁၅) တန်အား ပထမဆုံးအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ဟဲနန်ပြည်နယ်သို့ တင်ပို့ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ Black Thorn နှင့် မူစံကင်းကဲ့သို့သော နှုးရင်းသီးအမျိုးအစား (၁၀) မျိုးအပါအဝင် တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ပြီး ကျန်းကျိုးမြို့နှင့် ကွာလာလမ်ပူတို့အကြား နှုးရင်းသီးများ သယ်ယူပို့ဆောင်ရန် ကုန်တင်လေယာဉ်ဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးလျက်ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားကြောင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှု ကန့်သတ်သကဲ့သို့ဖြစ်နေပြီး လုံလောက်မှုမရှိသောကြောင့် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစားသုံးသူများအနေဖြင့် အခြားအဆင်ပြေသည့် နှုးရင်းအမျိုးအစားများကို ဝယ်ယူစားသုံးလျက်ရှိပါသည်။

(င) မြန်မာ့နှုးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု

၁၈။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှုးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ် စာရင်းအင်းအချက်အလက်များအရ စိုက်ဧကပေါင်း (၂၄,၀၄၄) ခန့်ရှိပြီး တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့တွင် အဓိကစိုက်ပျိုးကြပြီး အခြားတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အချို့တွင်လည်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အနည်းငယ်ရှိပါသည်။ နှုးရင်းသီးသည် ပူအိုက်စိုစွတ်သော ရာသီဥတုကို ကြိုက်နှစ်သက်သော အသီးအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိုးဦးကျအချိန် ဇွန်လတွင် စတင်စိုက်ပျိုးကြပြီး အရည်အသွေးကောင်း နှုးရင်းမျိုးများဖြစ်ကြသည့် ကန်ကလေး၊ ရွှေဒဂါးနှင့် မိချောင်းခေါင်းမျိုးများကို စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ နှုးရင်း

ပင်များသည် နှစ်ရှည်ပင်အမျိုးအစားဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးပြီးသည့် အချိန်မှစ၍ သက်တမ်း (၆) နှစ်မှ (၇) နှစ်အတွင်း အသီးသီးပါသည်။ နူးရင်းပင်၏ သက်တမ်းမှာ နှစ် (၅၀) အထိရှိပြီး တစ်ပင်မှ တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် အလုံး (၁၀၀) မှ (၃၀၀) အထိ အသီးသီး နိုင်ပါသည်။ နူးရင်းသီးသည် မျိုးအပေါ်လိုက်၍ အပွင့်စပွင့် သည်မှ ရင့်မှည့်သည်အထိ (၅ လခွဲမှ ၆ လအထိ) ကြာမြင့်ပြီး အသီးခွံအရောင်ပြောင်း၍ ဆူးကျဲလာလျှင် ကောင်းစွာ ရင့်မှည့်၍ နူးဆွတ်နိုင်ပြီဖြစ်သည်။ နူးရင်းသီးအား လက်မနှင့် ဆူးကို ခေါက်ကြည့်ပြီး ဂလိုင်းသံထွက်လျှင် အညှာအရင်း အထက်မှဖြတ်ပြီး အသီးခွံရရှိပြီဖြစ်ပါသည်။ အပင်မှ နူးဆွတ် သောအသီးများထက် အပင်မှည့်ကြောသီးက အရသာပို၍ ကောင်းသည်ဟုဆိုကြပါသည်။ နူးရင်းသီး၏ ထူးခြားချက်မှာ ညဘက်မှသာ အသီးကြွေကျလေ့ရှိပြီး အပွင့်မှာလည်း ည ဘက်မှသာ ကြွေကျလေ့ရှိပါသည်။ နူးရင်းသီးသည် အလျား

(၁) ပေနှင့် အလေးချိန် (၇) ပေါင်ခန့်အထိ ကြီးထွားနိုင်ပြီး သာမန်အခန်းအပူချိန်တွင် (၁၀) ရက်ခန့် ထားရှိနိုင်သော်လည်း အပင် ကြောသီးများသည် (၂) ရက်မှ (၃) ရက် အတွင်းသာ ထားရှိနိုင်ပါသည်။ နူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများအလိုက် နူးရင်း သီးထွက်ရှိသည့်အချိန် မတူညီကွဲပြားလျက်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် နွေရာသီအကုန် မိုးဦးကျရာသီဖြစ်သော မေ၊ ဇွန်၊ ဇူလိုင်လများ သည် နူးရင်းသီးပေါများစွာထွက်ရှိသည့် အချိန်ကာလများဖြစ်ပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ - က)

၁၉။ နူးရင်းပင်သည် ကျောက်စရစ်မြေကို ပို၍ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး မြေဆီကောင်းမွန်၍ ရေစီးဆင်းမှုကောင်းမွန်ကာ နန်းဆန် သောရာသီဥတုကို ကြိုက်နှစ်သက်ပါသည်။ မိုးရာသီ၌သာ မိုးသည်းထန်စွာရွာသည့် ဒေသများထက် တစ်နှစ်ပတ်လုံး မိုးရွာသွန်းမှု မျှတသည့်ဒေသများသည် စီးပွားဖြစ်နူးရင်းစိုက်ပျိုးခြင်းအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ လစဉ်ပျမ်းမျှအပူချိန် ၁၀ - ၄၀ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်အတွင်းရှိခြင်းသည် နူးရင်းပင်အတွက် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်ပြီး မိုးဦးကျဇွန်လတွင် ရေရရှိပါက တစ်နှစ်ပတ်လုံး စိုက် ပျိုးနိုင်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးသည့် မျိုးများရွေးချယ်ရာတွင် အသီးထွက်ကောင်းခြင်း၊ အိမ်မွှာကြီးပြီး အသားထူခြင်း၊ အစေ့သေးခြင်း၊ အရသာကောင်းခြင်း၊ စောစောပွင့်သီးခြင်းနှင့် ရောဂါဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း စသောမျိုးများကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ နူးရင်းသီးတစ်ဧကတွင် (၃၀' x ၃၀') ခြားစိုက်ပျိုးပါက ၄၈ ပင်၊ (၂၅' x ၂၅') ခြားစိုက်ပါက ၇၀ ပင်၊ (၂၀' x ၂၀') ခြားစိုက်ပါက ၁၀၈ ပင် ဝင်ဆန့်ပြီး နူးရင်းပင်စိုက်ပျိုးရန်အတွက် (၃' x ၃' x ၃') အရွယ်စိုက်ကျင်းတူးပြီး မြေခံမြေဩဇာ၊ နွားချေးဆွေး (သို့) ကြက်ချေးဆွေး၊ မြေအောင်းပိုးသတ်ဆေးနှင့် မဖောက်ထုံးတို့အား အပေါ်ယံမြေနှင့် လိုအပ်သလိုရောနှော၍ စိုက်ကျင်းတွင်းထည့် ကာ တစ်လခန့်နှပ်ထားရပါသည်။ ကျန်းမာသန်စွမ်းသော (၁-၂) နှစ်သား ကိုင်းဆက်ပျိုးပင်များကို မြေနှပ်ထားသောကျင်းတွင် မြေလုံးမပျက်စိုက်ပျိုးပြီး ပင်ခြေပတ်လည်တွင် ပလက်စတစ်အနက်စဖြင့် အုပ်ပေးခြင်း၊ တိုင်ထောင်၍ ပျိုးပင်အား ကြိုးချည် ထိန်းပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးရပါသည်။ စိုက်ပျိုးပြီး (၂) နှစ်သားထိ ကျနေဒဏ်ခံနိုင်ရန်အတွက် အရိပ်လုပ်ပေးရပြီး နူးရင်းပင်၏ ကျနေဘက်အခြမ်း (၄-၅) ပေအကွာတွင် ငှက်ပျောစိုက်ပျိုးပေးပါက အပိုဝင်ငွေရသည့်အပြင် အရိပ်လည်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပန်း ပွင့်စေရန်နှင့် အသီးအထွက်နှုန်း ကောင်းမွန်စေရန် အကိုင်းဖြတ်ပြုပြင်ခြင်း၊ ရှုပ်ထွေးနေသော အကိုင်းများ၊ ကိုင်းညှပ်ကိုင်းခြောက် များ၊ ရေတက်များရှင်းပေးခြင်း၊ အပင်ခြေအား အမြစ်မထိခိုက်စေဘဲ ပေါင်းရှင်းခြင်းနှင့် ပိုးမွှားရောဂါအန္တရာယ် ကာကွယ်ရန် အတွက် အပင်ခြေရင်းအထက် (၃) ပေတွင် အကိုင်းများလုံးဝမရှိစေရန် ရှင်းပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးရပါသည်။ နူးရင်းပင်သည် ပင်ညှိုးပိုး၊ ပင်စည်ပုပ်ရောဂါများဖြစ်တတ်သဖြင့် ပိုးနှင့်ရောဂါကို နေ့စဉ်ဂရုစိုက်၍ စိုက်ပျိုးရပါသည်။

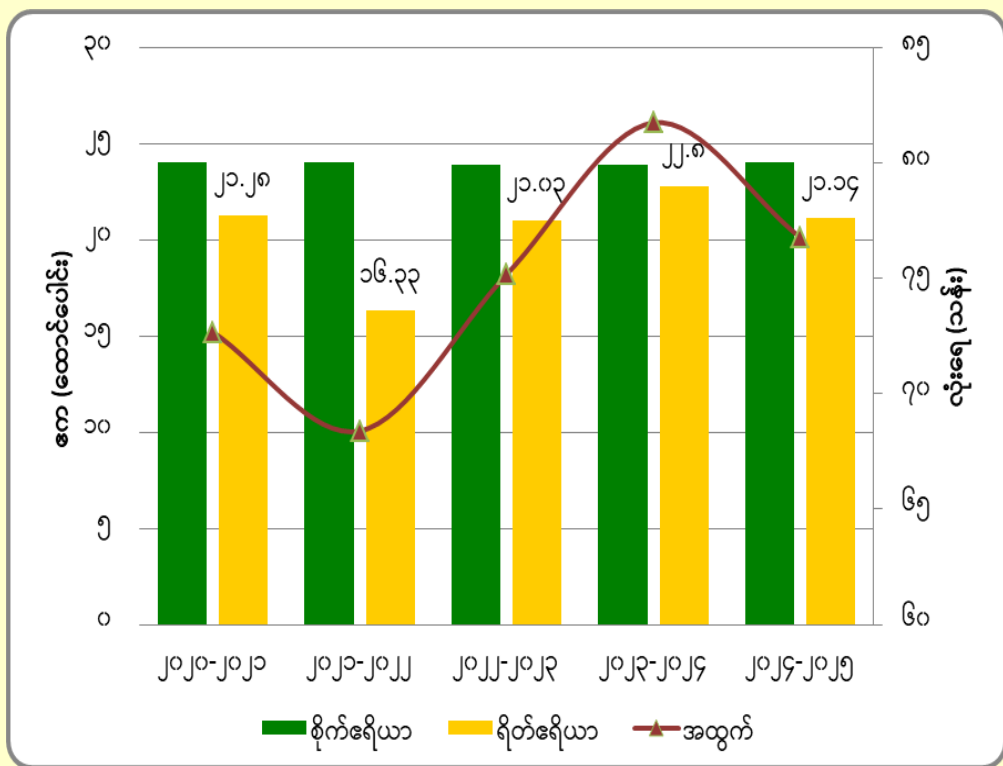
၂၀။ ဒူးရင်းသီးသည် အခြားအသီးများကဲ့သို့ တစ်နှစ်ပတ်လုံး စားသုံးရသည့် အသီးအမျိုးအစားမဟုတ်ပဲ ရာသီချိန်ရောက်မှသာ စားသုံးခွင့်ရသည့် အသီးတစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဒူးရင်းသီးကြိုက်နှစ်သက်သည့် မြန်မာလူမျိုးများအနေဖြင့် ဒူးရင်းသီးကို တစ်နှစ်ပတ်လုံးမရရှိသည့်အတွက် တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များပြုလုပ်၍ ဒူးရင်းယို၊ ဒူးရင်းသီးအနံ့ဝေဖာ၊ ရေခဲမုန့်၊ သကြားလုံး၊ ဘီစကွတ်၊ ရေခဲချောင်း စသည့် စားသောက်ကုန်အမျိုးမျိုးပြုလုပ်၍ ရာသီမရွေးစားသုံးကြပါသည်။ ဒူးရင်းသီးနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေသ၊ လူမျိုးအလိုက် ယုံကြည်မှုအမျိုးမျိုးရှိပြီး မြန်မာလူမျိုးများ၏ အယူအဆအရ အပူကန်တတ်သည်ဟု အယူအဆရှိသောကြောင့် ဒူးရင်းသီးအပူကိုပြန်ဖြေရန် အအေးစာဟုယူဆသည့် မင်းကွက်သီး၊ နာနတ်သီးများနှင့်လည်း တွဲဖက်စားသုံးကြပါသည်။

၂၁။ ဒူးရင်းသီးမျိုးများသည် အများအားဖြင့် ဒေသမျိုးများကိုသာ အများဆုံးစိုက်ပျိုးလေ့ရှိသော်လည်း ပြည်ပမျိုးများကိုလည်း တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးလာကြသည်။ စိုက်ပျိုးလျက်ရှိသော ပြည်ပဒူးရင်းမျိုးများမှာ ကန်ကလေး၊ မိချောင်းခေါင်း၊ မွန်ထောင်း၊ မူစံကင်း၊ ဖုန်မဏီ၊ အသားနီနှင့် ဆူးမဲမျိုးများဖြစ်ကြပါသည်။ အသီးမျိုးစိတ်အပေါ်မူတည်၍ အရောင်အနံ့အရသာကွဲပြားပြီး အတွင်းအမွှာသည် အဝါရောင်နှင့် အဖြူဖျော့အရောင် နှစ်မျိုးရှိပြီး အတွင်းအမွှာ အနီရောင်လည်းရှိပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အဝိုင်းသီးမျိုးနှင့် အရှည်သီးမျိုးဟူ၍သာ အလွယ်တကူခေါ်ဆိုကြပါသည်။ ရှားပါးသော အနီရောင်အသားရှိသည့် ဒူးရင်းမျိုးများကို မလေးရှားနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်း၊ ဆာဘာပြည်နယ်တွင် အလေ့ကျပေါက်သည့် ဒူးရင်းမျိုးစိတ်များအဖြစ်တွေ့ရှိရပြီး တောရိုင်းဒူးရင်းသီးဟု လူသိများကြပါသည်။ အဆိုပါ တောရိုင်းဒူးရင်းသီးများသည် ပုံမှန်စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်သည့်အသီးများထက် အမွှာလည်းသေးပြီး ခြောက်သွေ့သည့်ပုံစံရှိကာ အသီးအနံ့ပိုပြင်း၍ ပျစ်နှစ်မှုရှိပါသည်။

၂၂။ ထိုင်းဒူးရင်းဟု လူသိများသော ဒူးရင်းအများစုသည် ယခုအခါ ပြည်တွင်းဒူးရင်းဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်မှုကြောင့် စားသုံးသူအနည်းငယ်သာ ဝယ်ယူစားသုံးနိုင်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သာမန်အားဖြင့် မေ၊ ဇွန်၊ ဇူလိုင်လများတွင် ဒူးရင်းသီးများ ပေါများစွာရရှိပြီး လက်ရှိတွင် ထိုင်းဒူးရင်းသီးများသာ ဈေးကွက်အတွင်း ပေါများစွာရရှိနေပါသည်။ ထိုင်းဒူးရင်းသီးများ ဈေးကွက်တွင် ရောင်းအားအလယ်အလတ်ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဒူးရင်းသီးနှင့်ယှဉ်လျှင် ဈေးနှုန်းကြီးလျက်ရှိသောကြောင့် ရောင်းအားနည်းနေသေးကြောင်း သိရပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၏ ဈေးနှုန်းအချက်အလက်များအရ ရန်ကုန်ဈေးကွက်တွင် ထိုင်းဒူးရင်းသီးတစ်လုံးဈေးသည် အနိမ့်ဆုံးဈေး (၄၅,၀၀၀) ကျပ် မှ (၁၈၀,၀၀၀) ကျပ်အထိ အရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ အမြင့်ဆုံးဈေးအထိရှိနေပြီး မြန်မာဒူးရင်းသီးတစ်လုံးလျှင် အနည်းဆုံး (၁၅,၀၀၀) ကျပ်မှ အများဆုံး (၅၅,၀၀၀) ကျပ် ဈေးနှုန်းရလျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာဒူးရင်းသီးများ အဓိကစိုက်ပျိုးသောဒေသများတွင် ဒူးရင်းသီးတစ်လုံးလျှင် အနည်းဆုံး (၇,၀၀၀) ကျပ်မှ အများဆုံး (၁၅,၀၀၀) ကျပ်အထိသာ ဈေးနှုန်းရလျက်ရှိပါသည်။ မန္တလေးဈေးကွက်တွင် မွန်ထောင်းသီး၊ ချန်နီသီးများနှင့် ပြည်တွင်းမှထွက်ရှိသည့် မော်လမြိုင်ကိုင်းဆက်သီး ၊ တောင်ငူအသီးများ အဓိကရောင်းချလျက်ရှိပြီး မွန်ထောင်းသီးတစ်ကီလိုလျှင် အနိမ့်ဆုံး (၂၀,၀၀၀) ကျပ်မှ အမြင့်ဆုံး (၂၈,၀၀၀) ကျပ်၊ ချန်နီသီး တစ်ကီလိုလျှင် အနိမ့်ဆုံး (၁၈,၀၀၀) ကျပ်မှ အမြင့်ဆုံး (၂၅,၀၀၀) ကျပ်ဖြင့် ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းမှထွက်ရှိသည့် ဒေသထွက်ဒူးရင်းသီးများကို တစ်လုံးလျှင် အနိမ့်ဆုံး (၁၃,၀၀၀) ကျပ်မှ အမြင့်ဆုံး (၆၀,၀၀၀) ကျပ် ဈေးနှုန်းရလျက်ရှိပါသည်။ ဒူးရင်းသီးဈေးနှုန်းများသည် မျိုးကွဲနှင့် အရွယ်အစားအပေါ်မူတည်၍ ဈေးနှုန်းကွာခြားနိုင်ပြီး အသီးပေါ်စ ရာသီချိန်တွင် ဈေးနှုန်းမြင့်မား၍ ဧပြီ၊ မေလများတွင် ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်ပြီး ဈေးသက်သာနိုင်ပါသည်။ ဒူးရင်းသီးသည် ဝယ်လိုအားများ၍ လူကြိုက်များသည့် သီးနှံဖြစ်သောကြောင့် ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားကောင်းသည့် သီးနှံအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၃။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်မှ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အချက်အလက်များအရ စိုက်ပျိုးဧရိယာများသည် အနည်းငယ်ကျဆင်းလာခဲ့ပြီး ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အနည်းဆုံးနှစ်ဖြစ်ခဲ့၍ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်မြင့်တက်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

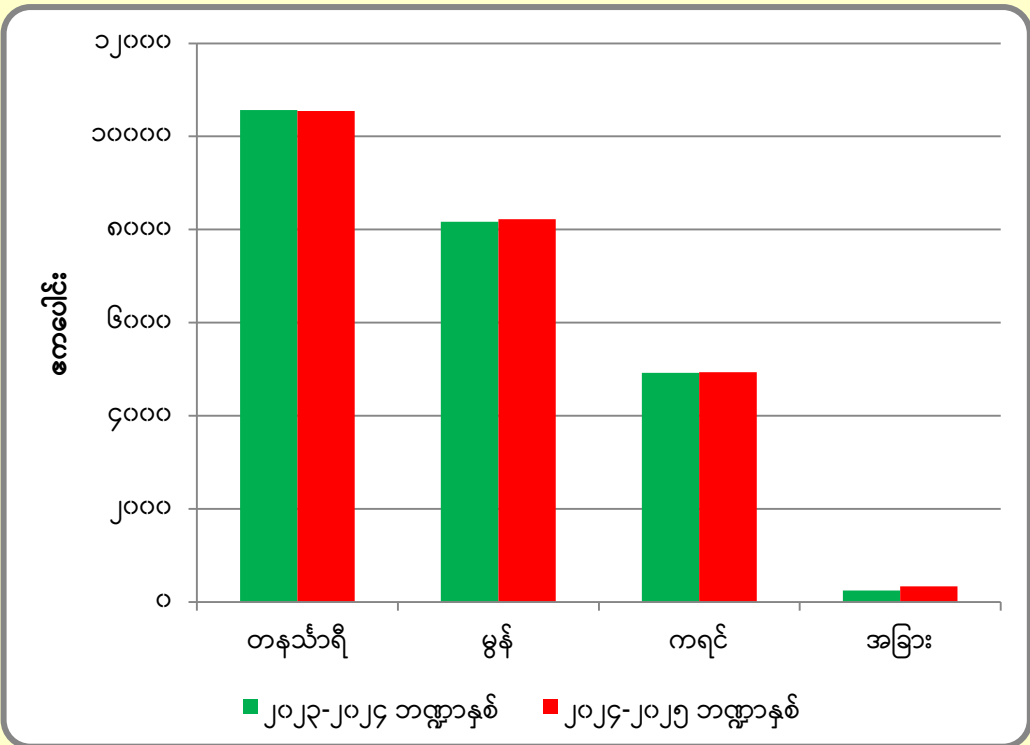

ရင်းမြစ်: စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ပုံ (၅) ၂၀၂၀-၂၀၂၁ မှ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေ

တစ်ဧကအထွက်နှုန်းမှာလည်း ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၃,၄၁၅) လုံးနှင့် ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၃,၆၃၂) လုံး ထွက်ရှိခဲ့ပြီး အဆိုပါ ၂ နှစ်၏ စုစုပေါင်းအထွက်ကို နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဒူးရင်းသီးလုံးရေ (၇၂.၆၇) သန်းနှင့် (၇၆.၇၈) သန်း ဖြစ်သောကြောင့် (၅) နှစ်အတွင်း ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်းခန့် အသီးထွက်ရှိမှု တိုးလာခဲ့ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စုစုပေါင်းလုံးရေ (၇၆.၇၈) သန်း ထွက်ရှိခဲ့ပြီး ယခင်နှစ် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက စိုက်ပျိုးဧက (၁၄၅) ဧက တိုးလာခဲ့သော်လည်း အသီးခူးဆွတ်နိုင်မှု ဧရိယာ (၁,၆၅၈) ဧက လျော့နည်းခဲ့သောကြောင့် စုစုပေါင်းထွက်ရှိမှုမှာ (၆) ရာခိုင်နှုန်းခန့် လျော့နည်းခဲ့ပါသည်။ (ပုံ- ၅)

၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒူးရင်းသီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဖြစ်သော တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်၌ ဒူးရင်းသီး စိုက်ဧကပေါင်း (၁၀,၅၆၅) ဧကမှ ဒူးရင်းသီးလုံးရေ (၄၅.၂၂) သန်းထွက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စိုက်ဧက (၁၀,၅၄၃) ဧကမှ ဒူးရင်းသီးလုံးရေ (၄၅.၅၁) သန်းခန့် ထွက်ရှိခဲ့ပါသဖြင့် စိုက်ဧက (၂၂) ဧကခန့် လျော့နည်းခဲ့သော်လည်း အထွက်နှုန်းမှာ ယခင်နှစ်ထက် အနည်းငယ်တိုးလာကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဒုတိယအများဆုံး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများသည့် မွန်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်၌ ဒူးရင်းစိုက်ဧက (၈,၁၆၆) ဧကမှ ဒူးရင်းသီးလုံးရေ (၂၁.၄၆) သန်းခန့် ထွက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စိုက်ဧက (၈,၂၂၆) ဧကမှ လုံးရေ (၂၁.၄၅) သန်း ထွက်ရှိခဲ့သောကြောင့် စိုက်ဧက (၁၀၀) ဧက တိုးလာခဲ့သော်လည်း အထွက်နှုန်း အနည်းငယ် လျော့နည်းခဲ့ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ တတိယ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးဖြစ်သည့် ကရင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်၌ စိုက်ဧက (၄,၉၂၀) ဧကမှ လုံးရေ (၁၄.၈၆) သန်းနှင့်

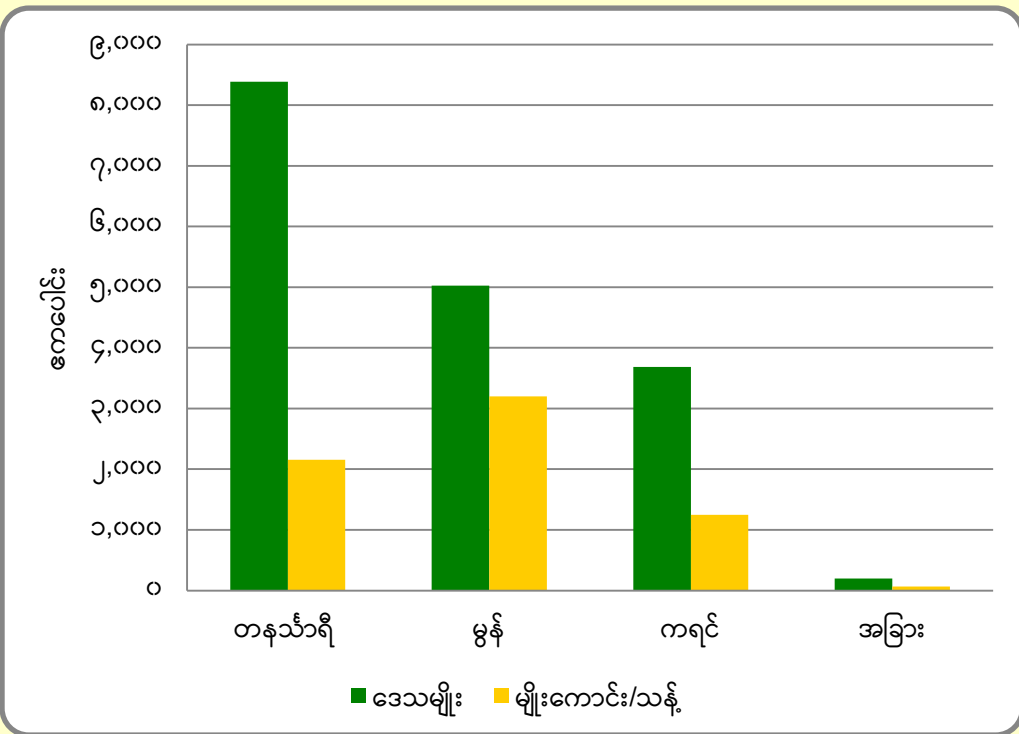

ရင်းမြစ်: စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ပုံ (၆) ၂၀၂၃-၂၀၂၄ နှင့် ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး စိုက်ပျိုးဒေသများ၏ စိုက်ဧရိယာများ နှိုင်းယှဉ်ချက်

၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စိုက်ဧက (၄,၉၃၅) ဧကမှ လုံးရေ (၉.၂၇) သန်း ထွက်ရှိခဲ့သောကြောင့် စိုက်ဧက (၁၅) ဧကခန့် တိုးလာခဲ့သော်လည်း အထွက်နှုန်းမှာ (၃၈) ရာခိုင်နှုန်းခန့် လျော့နည်းခဲ့သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ဒူးရင်းသီးကို စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးခြင်းမရှိဘဲ အိမ်ခြံဥယျာဉ်များ၊ တောင်ကုန်းတောင်စောင်းများတွင် မိသားစုတစ်နိုင်တစ်ပိုင် စိုက်ပျိုးကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဒူးရင်းသီး တစ်ဧကအထွက်နှုန်းများကို လေ့လာရာတွင် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တစ်ဧက ပျမ်းမျှအထွက်နှုန်းမှာ (၃,၅၈၅) လုံးဖြစ်ပြီး ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် တစ်ဧက ပျမ်းမျှအထွက်နှုန်း (၃,၆၃၂) လုံးဖြစ်၍ တစ်ဧကအထွက်နှုန်းတိုးလာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးစိုက်ပျိုးမှုများသည် အပူပိုင်းဒေသများတွင် ရာသီဥတုအခြေအနေကောင်းမွန်ခြင်း၊ စိုက်နည်းစနစ်နှင့် မျိုးစေ့အရည်အသွေးများ ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ နိုင်ငံတကာမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ

ရှိလာပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ နည်းပညာများထောက်ပံ့ပေးခြင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးအထွက်နှုန်း တိုးလာရခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းများဖြစ်ပါသည်။ (ပုံ-၆)

ရင်းမြစ်: စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

ပုံ (၇) ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အလိုက် ဒူးရင်းသီး မျိုးကောင်း မျိုးသန့်နှင့် ဒေသမျိုးများ စိုက်ပျိုးထားရှိမှုအခြေအနေ

၂၅။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒူးရင်းမျိုးကွဲပေါင်း (၁၈) မျိုးရှိပြီး ကရင်ပြည်နယ်၊ တနင်္သာရီဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်တို့တွင် အဓိက စိုက်ပျိုးလျက် ရှိကြပါသည်။ ဒေသမျိုးများကို အများဆုံး စိုက်ပျိုးကြပြီး ဈေးကွက်ဝင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များဖြစ်သော မွန်ထောင်း၊ မိချောင်းခေါင်း၊ ကန်ကလေး (၁)၊ ကန်ကလေး (၂)၊ ကန်ကလေး (၃)၊ ချန်နီ၊ မူစံကင်း၊ မလေးရှားနှင့် ဖုန်မဏီမျိုးများကိုလည်း တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးလျက် ရှိကြပါသည်။ ဒူးရင်းသီးကို ရှေးယခင်က အသားပါဝင်မှုနည်းပြီး ပြည်ပဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်မှုမရှိသော ဒေသမျိုးများကိုသာ စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါ ပြည်ပဈေးကွက်သို့တင်ပို့နိုင်သော ထိုင်းမျိုးများနှင့် မလေးရှားမျိုးများ စိုက်ပျိုးလာကြပါသည်။ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ဒူးရင်းသီးစိုက်ပျိုးမှု ဧရိယာစုစုပေါင်း (၂၃၉,၆၆) ဧက

တွင် ဒေသမျိုးစိုက်ပျိုးမှုသည် (၁၇,၂၉၇) ဧကရှိသောကြောင့် စုစုပေါင်းစိုက်ပျိုးမှု၏ (၇၂) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ဈေးကွက်ဝင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်စိုက်ပျိုးမှုသည် (၆,၆၆၉.၄၃) ဧကရှိသောကြောင့် စုစုပေါင်း ဒူးရင်းသီးစိုက်ပျိုးမှု၏ (၂၈) ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီးစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဖြစ်သော တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များဖြစ်သော မွန်ထောင်း၊ မိချောင်းခေါင်း၊ ချန်နီ၊ မူစံကင်းနှင့် ဖုန်မဏီမျိုးများ စိုက်ပျိုးကြပြီး ဒုတိယ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများသော မွန်ပြည်နယ်တွင် မိချောင်းခေါင်း၊ ချန်နီ၊ မွန်ထောင်း၊ မူစံကင်း၊ ကန်ကလေး (၁)၊ ကန်ကလေး (၂)၊ ကန်ကလေး (၃) နှင့် မလေးရှားမျိုးများ စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ တတိယ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအများဆုံးဖြစ်သော ကရင်ပြည်နယ်တွင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့် ဒူးရင်းသီးများဖြစ်သော မွန်ထောင်း၊ မူစံကင်း၊ ကန်ကလေး (၁) နှင့် ကန်ကလေး (၂) မျိုးများ စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ဒူးရင်းသီးဒေသမျိုးများကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် စိုက်ပျိုးမှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး ဒေသမျိုး (၁၇) မျိုး စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါသည်။ ဈေးကွက်ဝင်မျိုးကောင်းမျိုးသန့် ဒူးရင်းသီးများကို မွန်ပြည်နယ်တွင် စိုက်ပျိုးမှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး မျိုးကောင်းမျိုးသန့် (၈) မျိုး စိုက်ပျိုးလျက်ရှိပါသည်။ ဒူးရင်းသီးသည် အနံ့ပြင်းပြသော်လည်း ထူးကဲသောအရသာကြောင့် လူကြိုက်များသကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးသူများအတွက်လည်း စီးပွားရေးကောင်းသောသီးနှံအဖြစ်ရှိနေပါသည်။ (ပုံ-၇) (နောက်ဆက်တွဲ-၁)

(စ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒူးရင်းသီး တင်ပို့/တင်သွင်းမှု အခြေအနေ

၂၆။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ ဒူးရင်းသီးတင်ပို့နိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသောကြောင့် ပြည်တွင်းထွက်ရှိသော အသီးများသည် ပြည်တွင်း၌သာ ရောင်းချလျက်ရှိရပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာဒူးရင်းသီးများကို ပြည်ပဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ နန်နင်းမြို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် (၂၂) ကြိမ်မြောက် တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်စည်ပြပွဲတွင် မြန်မာဒူးရင်းသီးအကြောင်း မိတ်ဆက်ပြောကြားခဲ့ပြီး တရုတ်လုပ်ငန်းရှင်များကလည်း စိတ်ဝင်စားမှုရှိနေကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒူးရင်းသီးမျိုးကွဲပေါင်း (၁၈) မျိုးရှိပြီး ဒေသမျိုးများကိုသာ အဓိကထား၍ အများဆုံးစိုက်ပျိုးခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ ဈေးကွက်သေချာသည့် ဒူးရင်းသီးမျိုးများကို အရည်အသွေးမြင့်တင်ကာ တရုတ်နိုင်ငံအပါအဝင် ပြည်ပဈေးကွက်များသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရေး မြန်မာနိုင်ငံဒူးရင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချသူများအသင်းကိုလည်းဖွဲ့စည်း၍ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းတွင် ရောင်းချလျက်ရှိသည့် ဒူးရင်းသီးဈေးနှုန်းများအနေဖြင့်

ဒေသမျိုးများကို အလုံးအရွယ်အစားအလိုက် ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ရောင်းချကြပြီး ထိုင်းမျိုးများကို အလေးချိန် ကီလိုဂရမ်ယူနစ်ဖြင့် ချိန်တွယ်၍ ရောင်းဝယ်လျက်ရှိပါသည်။

၂၇။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီးများကို ပြည်ပမှ အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိပြီး မလေးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ တင်သွင်းမှုရှိသည် ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ် စာရင်းအင်းအချက်အလက်များအရ ဒူးရင်းသီး မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၅၁၅) တန် (၄၆၇.၂ ကီလို)၊ ဒူးရင်းသီး (၁၁၅) လုံးခန့်တင်သွင်းခဲ့ပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၀.၆၅၀) တန် (၅၈၉.၆ ကီလို)၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀၀) ဖိုး တင်သွင်းခဲ့သောကြောင့် (၁၉၆) လုံးခန့်တင်သွင်းခဲ့ကြောင်း ခန့်မှန်းတွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းတင်သွင်းမှု များတွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှတင်သွင်းမှုသည် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၃၅၀) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာ (၂၀၀) ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တန်ချိန် (၀.၆၅၀) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀၀) ရှိခဲ့သော ကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံမှ အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှုသည် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မက်ထရစ်တန်ချိန် (၀.၁၆၅) တန်၊ တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅,၀၀၀) ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းမှုမရှိ ကြောင်းကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ မွန်ထောင်း၊ ချန်နီနှင့် ကန်ရောင် (Kanyao) အမျိုးအစားများကို အဓိကတင်သွင်း လျက်ရှိပြီး မလေးရှားနိုင်ငံမှ မှုစ်ကင်းနှင့် Black Thorn ဒူးရင်းသီးအမျိုးအစားများကို အဓိကတင်သွင်းလျက်ရှိပါသည်။ (ဇယား-၂)

ဇယား (၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း မလေးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ ဒူးရင်းသီးတင်သွင်းမှုအခြေအနေ

စဉ်	နိုင်ငံ	၂၀၂၂-၂၀၂၃		၂၀၂၃-၂၀၂၄	
		အရေအတွက် (တန်)	တန်ဖိုး (အမေရိကန်ဒေါ်လာ)	အရေအတွက် (တန်)	တန်ဖိုး (အမေရိကန်ဒေါ်လာ)
၁။	မလေးရှား	၀.၁၆၅	၅၀၀၀	-	-
၂။	ထိုင်း	၀.၃၅၀	၂၀၀	၀.၆၅၀	၄၀၀
စုစုပေါင်း		၀.၅၁၅	၅၂၀၀	၀.၆၅၀	၄၀၀

ရင်းမြစ်: ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန

၂၈။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒူးရင်းသီးကို ပြည်ပမှသာ တင်သွင်းလျက်ရှိပြီး တင်ပို့မှုမရှိသေးသော်လည်း ယခုအခါ ဒူးရင်းသီးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တရားဝင်တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ရေးအတွက် အပင်ပိုးမွှားရောဂါကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (SPS Protocol) ချုပ်ဆိုနိုင်ရန်အတွက် ဒူးရင်းသီးနှံ၏ သက်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ၊ နှစ်အလိုက် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သောဒေသများနှင့် ရာသီဥတုအခြေအနေများ၊ စိုက်ပျိုးချိန်၊ ပန်းပွင့်ချိန်၊ ရင့်မှည့်ချိန်နှင့် ရိတ်သိမ်းချိန်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ၊ ပိုးမွှားရောဂါဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုများ စသည့်အချက်အလက်များပါဝင်သော ဈေးကွက်နည်းပညာဆိုင်ရာ အချက်အလက် (Technical Market Access-TMA) ကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနမှ တရုတ်နိုင်ငံ၊ GACC သို့ ပေးပို့ ညှိနှိုင်းထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဒူးရင်းသီး တရားဝင်တင်ပို့နိုင်ရေး သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ပါက မြန်မာဒူးရင်း ဈေးကွက်ခိုင်မာမှုရှိကာ ရေရှည်တည်တံ့သော ပို့ကုန်တင်ပို့မှု မြင့်မားလာစေပြီး နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိစေမည့် သီးနှံတစ်ခုဖြစ်လာ နိုင်ပါသည်။ မြန်မာဒူးရင်းသီးများကိုလည်း ကမ္ဘာ့ဒူးရင်းဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်ရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒူးရင်း သီးစိုက်ပျိုးရန် ရေမြေရာသီဥတုနှင့် ပထဝီအနေအထားအရ ကောင်းစွာစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊ အရင်းမြစ်များ ပေါကြွယ်ဝ ခြင်းတို့ကြောင့် ခိုင်မာသော ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားရှိပါက အရည်အသွေးကောင်းသီးနှံများ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်မှုရှိကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဒူးရင်းသီးဈေးကွက် ခိုင်မာလာပါက စိုက်ပျိုးသူ တောင်သူများသည် ဈေးကွက်အခွင့်အလမ်းများစွာရှိခြင်း၊ အကျိုးအမြတ်များ ရရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် လူမှုစီးပွားဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

(ဆ) မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ

၂၉။ ဒူးရင်းသီးသည် ပြည်ပဝယ်လိုအားမြှင့်တက်နေသည့် သစ်သီးအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး အနာဂတ်ဈေးကွက်ဝင်မှု အလားအလာ ရှိနေသည့်အတွက် ဒူးရင်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများအတွက် တွက်ချေကိုက်သည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သောကြောင့် ပြည်ပဝင်ငွေတိုးမြှင့်ရရှိနိုင်ရေး၊ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူတောင်သူများ အကျိုးအမြတ်ရရှိစေရေးနှင့် နိုင်ငံ့စီးပွား အထောက်အပံ့ကောင်းရရှိရေးအတွက် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်ပါကြောင်း အကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည်-

- (က) အထွက်နှုန်းနှင့် အရည်အသွေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် ပိုးမွှားရောဂါများကျရောက်နိုင်သည့်အတွက် ထိရောက်သော စီမံခန့်ခွဲမှုအလေ့အကျင့်များဆောင်ရွက်ပေးပြီး ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေးထုတ်ပေးခြင်းအတွက် တောင်သူပညာပေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ခ) ဒူးရင်းသီး၏ ပြင်းပြသောအနံ့သည် အထူးသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် ခက်ခဲစေပြီး ဈေးကွက်သို့ ကောင်းမွန်သောအခြေအနေဖြင့် ရောက်ရှိစေရန်အတွက် မှန်ကန်သောထုပ်ပိုးခြင်းနှင့် ကိုင်တွယ်ခြင်းတို့သည် အရေးကြီးသောကြောင့် စနစ်တကျလုပ်ကိုင်နိုင်ရန် နည်းပညာပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဂ) ဒူးရင်းဈေးကွက်သည် ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုများသည့်အတွက် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်နိုင်ရန် အရည်အသွေးမီ သီးနှံများထုတ်လုပ်နိုင်ရေး ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း၊
- (ဃ) ဝယ်လိုအားများသော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ဒူးရင်းသီးတင်ပို့နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသောကြောင့် ပို့ကုန်အလားအလာမြှင့်တင်နိုင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ကူညီပေးခြင်း၊
- (င) ဒူးရင်းသီးသည် အသီးထွက်ရှိရန် အချိန်ကာလကြာရှည်ပြီး တစ်ဧကကုန်ကျစရိတ် အရင်းအနှီးများသဖြင့် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကတို့မှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး ငွေကြေးအထောက်အပံ့များရရှိရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (စ) ကန်ထရိုက်လယ်ယာစနစ် အားကောင်းလာစေရေး အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိကတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအကြား တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုအားကောင်းသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဆ) ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ပိုးသတ်ဆေးနှင့် မှိုသတ်ဆေးသုံးစွဲမှုများ စနစ်တကျအသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် GAP စနစ်ကို တောင်သူများ လက်ခံကျင့်သုံးမှုများလာစေရန် တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဇ) ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများဖိတ်ခေါ်၍ တောင်သူများနှင့် အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည်များ ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဈ) ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည့် အရည်အသွေးရရှိစေရန် ဒေသအလိုက် ဒူးရင်းအဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်း၍ တောင်သူများပါဝင်သည့် စီမံချက်များ၊ သုတေသနများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ည) ပြည်ပဒူးရင်းမျိုးများနှင့် အရည်အသွေးယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည့် ဒူးရင်းမျိုးများရရှိရေးအတွက် ဈေးကွက်ဝင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များ ပေါ်ထွန်းလာစေရေးကို အလေးထားဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဋ) ဒူးရင်းသီးများ ဈေးကွက်သို့ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချရာတွင် တွေ့ကြုံနေရသည့် အခက်အခဲများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပေးခြင်း၊

- (၅) ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအတွက် ကုန်သွယ်မှုပိုမိုလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် မလိုလားအပ်သည့် အကောက်ခွန်မဟုတ်သော အတားအဆီးများ (Non Tariff Barriers) ကို လျှော့ချပေးရန် သက်ဆိုင်ရာဌာနများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (၆) Information Technology၊ AI ကဲ့သို့ နည်းပညာများအသုံးပြု၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်ခြင်း လုပ်ငန်းများ၌ တောင်သူများကိုယ်တိုင်အသုံးချနိုင်ရေး တိုးချဲ့ပညာပေးခြင်း၊
- (၇) ပြည်တွင်းစားသုံးမှုအတွက် ထုတ်လုပ်သည်မှ Myanmar Durian Brand ဖြင့် ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်သည့်အထိ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်ရေးအတွက် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။

ကိုးကားချက်များ

စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 စားသုံးသူရေးရာဦးစီးဌာန၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
 Durian Global Market Report
 Fresh Plaza
 ITC Trade Map
 Philippine Statistics Authority (PSA)
 Record - durian- exports- propel- malaysia- towards-rm18b-target-by-2030
 SELINAWAMUCII
 TRIDGE
<https://www.factmr.com/report/1127/durian-market>
<https://opinionleadersmedia.com/news/17963/>

ပုံနှိပ်သူ-မိဘအေးရိပ်ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၉၀၂)
 Phone: ၀၉-၅၁၉၆၈၆၆၊ ၀၉-၄၃၁၁၄၁၄၄
 Address: အမှတ်-၃၆/ဘီ၊ (၅၅) လမ်း၊
 အလယ်ဘလောက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊
 ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး။

လယ်ယာစီးပွားနှင့်ကုန်သွယ်မှုဌာနခွဲ၊
စီမံကိန်းဦးစီးဌာန၊
စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
 Email: agribusiness.dopmoali@gmail.com
 Phone: ၀၆၇၃-၄၁၀၁၀၇၊ ၀၆၇၃-၄၁၀၆၈၄
 Address: ရုံးအမှတ် (၁၅) ၊ နေပြည်တော်။

Agribusiness Bulletin များကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၏ တရားဝင်ဝက်ဆိုဒ်ဖြစ်သော www.moali.gov.mm တွင် အခမဲ့ Download ရယူဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံအလိုက် ဒူးရင်းသီးထွက်ရှိသော ကာလများ

နိုင်ငံ	ဇန်နဝါရီ	ဖေဖော်ဝါရီ	မတ်	ဧပြီ	မေ	ဇွန်	ဇူလိုင်	ဩဂုတ်	စက်တင်ဘာ	အောက်တိုဘာ	နိုဝင်ဘာ	ဒီဇင်ဘာ
ထိုင်း	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
မလေးရှား	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
အင်ဒိုနီးရှား	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
မြန်မာ					✓	✓	✓					
ကမ္ဘောဒီးယား					✓	✓	✓					
ဖိလစ်ပိုင်							✓	✓	✓	✓	✓	
ဗီယက်နမ်	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ရင်းမြစ်: စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၂၄-၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အလိုက် ဒူးရင်းသီး ဒေသမျိုးနှင့် မျိုးကောင်းမျိုးသန့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအခြေအနေ

စဉ်	တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်	စိုက်ပျိုးဧရိယာ (ဧက)			ရိတ်သိမ်းဧရိယာ (ဧက)		
		ဒေသမျိုး	မျိုးကောင်းမျိုးသန့်	စုစုပေါင်း	ဒေသမျိုး	မျိုးကောင်းမျိုးသန့်	စုစုပေါင်း
၁။	တနင်္သာရီ	၈,၃၈၇	၂,၁၅၆	၁၀,၅၄၃	၈,၃၈၁	၁,၈၃၀	၁၀,၂၁၁
၂။	မွန်	၅,၀၂၇	၃,၁၉၉	၈,၂၂၆	၄,၈၉၈	၂,၉၃၉	၇,၈၃၇
၃။	ကရင်	၃,၆၈၆	၁,၂၄၈.၅၀	၄,၉၃၅	၂,၂၂၈.၅၀	၆၉၈.၅၀	၂,၉၂၇
၄။	ရခိုင်	၁၁၈	၀	၁၁၈	၇၂	၀	၇၂
၅။	ပဲခူး	၇၈.၅၀	၁၀.၅၀	၈၉	၇၁	၈	၇၉
၆။	ဧရာဝတီ	၀	၇.၄၃	၇	၀	၀	၀
၇။	စစ်ကိုင်း	၀	၄.၀၀	၄	၀	၄	၄
၈။	ရန်ကုန်	၀	၄၄	၄၄	၀	၁၀	၁၀
စုစုပေါင်း		၁၇,၂၉၇	၆,၆၆၉.၄၃	၂၃,၉၆၆	၁၅,၆၅၀.၅၀	၅,၄၈၉.၅၀	၂၁,၁၄၀

ရင်းမြစ်: စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန